

Türkiye Eğitim Dergisi

(2022) Cilt 7, Sayı 2, s. 488-504

İlkokul 1-4. Sınıflar Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Okunabilirlik Düzeyleri

Kübra ARSLAN¹

Yalçın BAY²

Özet

Bir metnin okuyucusu tarafından anlaşılabilir olması önemlidir. Metinlerin daha kolay anlaşılabilmesi için okunabilirliğinin okuyucunun düzeyine uygun olması gereklidir. Okunabilirlik kavramı, eğitim açısından ele alındığında, öğrencilerin düzeyine uygun öğretim materyalleri hazırlamaya katkı sağlaması bakımından önemli bir unsurdur. Örneğin öğrencinin düzeyine uygun bir metin ile öğrencinin ilgisi daha kolay yakalanır ve daha iyi bir öğrenme gerçekleşebilir. Bu yüzden ilkokul Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin öğrencilerin düzeyine uygun olup olmadığının belirlenmesi öğretim hedeflerinin gerçekleşmesi için büyük önem arz etmektedir. Bu çalışmada ilkokulda okutulan 1. sınıftan 4. sınıfa kadar olan çeşitli yayınevlerine ait on iki Türkçe ders kitabının okunabilirliğinin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bunun için Ateşman tarafından geliştirilen okunabilirlik formülü kullanılmıştır. Çeşitli yayınevlerine ait MEB onaylı on iki Türkçe ders kitabından alınan metinlerin okunabilirliği bu formüle göre hesaplanmıştır. Bütün kitaplardaki metinlerin okunabilirliği ayrı ayrı listelenerek aritmetik ortalaması alınmış ve on iki kitabın okunabilirliği ayrı ayrı ortaya konmuştur. Okunabilirliği hesaplanan MEB onaylı Türkçe ders kitapları okunabilirlik düzeyleri bakımından birbirleri ile kıyaslanarak, sınıf düzeyine ve yayınevine göre sınıflandırılmıştır. Bulgulara göre aynı sınıf düzeyindeki kitapların okunabilirlik puanları ve düzeyleri arasında büyük bir farklılık görülmemiştir. Sınıf seviyesi arttıkça metinlerin okunabilirlik düzeyi zorlaşmakta ve sınıf seviyesi düştükçe metinlerin okunabilirlik düzeyi kolaylaşmaktadır. Ancak aynı yayınevine ait farklı sınıf seviyelerindeki kitaplarda bu tutarlılık söz konusu değildir.

Anahtar Kelimeler

Okunabilirlik

Anlaşılabilirlik

Okunaklılık

Türkçe Ders Kitabı

Makale Hakkında

Gönderim Tarihi: 17.09.2022

Kabul Tarihi: 31.10.2022

Elektronik Yayım Tarihi: 29.12.2022

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1176597

¹ Doç. Dr. Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı, Türkiye, yalcinbay@anadolu.edu.tr, ORCID: 0000-0002-8449-9931

² Sınıf Öğretmeni, MEB, Bezirhane İlkokulu, Türkiye, kubrademir970@anadolu.edu.tr, ORCID: 000-0002-2164-6463

Readability Levels of Texts in Turkish Textbooks for 1-4. Classes of Elementary School

Abstract

It is important that the text is understandable for the reader. Readability should be appropriate to the level of the reader for easier understanding of texts. The concept of readability for education is important element while preparing educational materials suitable for the student level. For example, with a text suitable for the level of the student, the interest of the student can captured more easily and a better learning. Therefore, determining whether the texts in the Turkish textbooks for elementary school are suitable for the level of the students have great importance for the realization of the teaching objectives. In this study, it is aimed to determine the readability of the twelve Turkish textbooks of various publishers, from the 1st to the 4th grade, taught in elementary school. Therefore, there was used that reability formula developed by Ateşman. The readability of the texts in all the books was listed separately and the arithmetic average of it was calculated and they were revealed separately. Turkish textbooks approved by MEB, the readability of which were calculated, were compared with each other in terms of readability levels and classified according to grade level and publishing house. There was no great difference between the readability scores and levels of the books at the same grade level in findings. As the grade level increases, the readability level of the texts becomes more difficult and as it decreases, becomes easier. However, there is no consistency in books belonging to the same publisher at different grade levels.

Keywords

Readability
İntelligibility
Legibility
Turkish Textbook

About Article

Sending Date: 17.09.2022

Acceptance Date: 31.10.2022

Electronic Issue Date: 29.12.2022

DOI: 10.54979/turkegitimdergisi.1176597

GİRİŞ

Farklı sözcük ve cümlelerin bulunduğu uzun birimlere metin denir. Bu birimler aralarında bir birlik oluşturmalı ve bu birimlerde bulunan her cümle devamındaki cümleyi destekleyecek özellikte olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında metinler, dilin etkin kullanımında büyük bir araç görevi görür (Kayabaşı, Yılmaz ve Doyumğaç, 2016, s.326-327). Bir metni okuyan kişinin o metni kavrayabilmesi için metni anlamsal ve yapısal özellikleri ile yorumlayabilmesi, bu özellikleri ortaya çıkaran soyut ve somut şifreleri analiz edebilmesi gerekir. Bu yüzden bir okuma metninin anlamsal ve yapısal özelliklerinin okuyan kişinin seviyesine uygun olması önemli bir noktayı oluşturmaktadır (Çoban, 2014, s.97). Metinlerin okuyucunun seviyesine uygunluğunun tespit edilebilmesi için “okunabilirlik” ve “anlaşılabilirlik” kavramları ortaya atılmıştır.

1.1. Okunabilirlik

Okunabilirlik kavramıyla, okuyucunun okuduğu metinlerin ne kadar güç ya da kolay anlaşılır olduğu ifade edilir (Ateşman, 1997, s.71). Başka bir deyişle; okunabilirlik kavramı metinlerle alakalı bazı nicel verileri ortaya koyarak, metnin kolay veya güç anlaşılır olduğu ile ilgili görüş sunar (Temur, 2003, s.169). Okunabilirlik ölçüsü metnin; anlaşılır olması ya da olmaması, kişiye veya sınıfa uygunluğu, kötü veya iyi olmasıyla ilgili kesin yargılarda bulunmaz. Yapılan çalışmalar doğrultusunda okunabilirlik formülleri metnin güçlüğüyle ilgili bir yorumda bulunur denebilir. Okunabilirlik ölçüsü, ancak metnin nitel özellikleriyle değerlendirilirse kesin bir yargıya varabilir (Zorbaz, 2007, s.90). Yapılan çalışmalarda okunabilirliğin belirlenmesinde ağırlıklı olarak sözcük ve cümle uzunluğu esasına dayalı araştırmalar yapıldığı görülmektedir (Özçetin ve Karakuş, 2020, s.177).

Okunabilirliğin tarihsel geçmişine bakıldığında uzun bir zaman dilimini kapsadığı görülmektedir. Metinler üzerine ilk çalışmaların İsa'dan önce 9. yüzyılda din adamlarınca yapıldığı bilinmektedir. Kutsal metinlerdeki sözcüklerin önemli olanlarını önemsiz olanlarından ayırt edebilmek amacıyla sıklık sayımlarına başvurulmuştur (Ateşman, 1997, s.72). Eğitim tarafından ele alındığında eğitici içerikli bir metnin okuyup öğrenen kişilerce anlaşılmasının önemini idrak edilmesinden bu yana okunabilirlikle ilgili çalışmalar da artmıştır (Çeçen ve Aydemir, 2011, s.186). Yapılan bu çalışmalar, yalnızca okuma kitapları olarak tanımlanan çocuk kitaplarında değil; yaş grupları ya da okudukları sınıflardaki ders kitapları üzerinde yapılır olmuştur (Temur, 2003, s.169). Okunabilirlik ile ilgili ülkemizdeki çalışmalara bakıldığında okunabilirliğin çok daha yeni olduğu söylenebilir. Bununla birlikte daha önce yapılan çalışmalar ortaokul ve ortaöğretim seviyesi için yapılmış olup, konuyla ilişkili çalışmaların ilköğretim seviyesinde yeterli olmadığı görülmüştür (Baş ve İnan Yıldız, 2015, s.54).

Yapılan araştırmalarda, okunabilirlik üst kavramının ilişkilendirildiği alt kavramlar şöyle sıralanmıştır:

1. Okunaklılık
2. Anlaşılabilirlik (Çetinkaya, 2010, s.11).

Fakat okunabilirlik sıklıkla yazı tipi ve düzen ile alakalı olan okunaklılık ile karıştırılır (DuBay, 2004, s.3). Okunabilirlik hece, kelime ve cümle sayılarının birbirleri ile ilişkisini açıklar. Ancak okunaklılık, yazı tipi, satır, sütun ve paragraf düzeni, üst ve alt uzanımları, metinlerin sol veya sağa hizalı olmaları, metindeki görsellerin dengesi ve sayfa boyutları gibi özelliklere bağlıdır (Yılmaz ve Topaktaş, 2014, s.218).

Bir metinde, her cümledeki sözcük sayısı, her sözcükteki hece sayısı, cümlede üzerinde durulmak istenen düşünce sayısı, düşüncelerin devamlılığı okunabilirliği belirleyen özelliklerdendir (Tekbıyık, 2006, s.442). Okunabilirliği ölçmek için uygulanan bazı formüllerde metinlerin nicel boyutları ilgi görmüştür. Bu, okunabilirlik ile anlaşılabilirlik kavramları arasında ilişki bulunmadığını akla getirmektedir. Fakat nicel boyutlar, metindeki dilsel ifadeleri idrak etmede bir etken olması sebebiyle de olsa anlamayı etkilemektedir (Çeçen ve Aydemir, 2011, s.186).

Şimdiye dek okunabilirlik kavramıyla alakalı yapılan araştırmalarda metnin seviyesini tespit ederken; metinde yer alan görseller, metnin uzunluğu, içeriği ve yapısı, mantıksal

bağlantıları, metnin müfredata uygunluğu, okuyucunun metne olan ilgisi gibi özellikler ölçümlere dahil edilmemiştir (Fry, 2007; Akt: Zorbaz, 2002, s.287).

1.2. Anlaşılabilirlik

Anlaşılabilirlik, metne ilişik niceliksel özelliklerle birlikte niteliksel özelliklere de bağlıdır. Anlaşılabilirlikte içerik daha önemli olmaktadır; yani metinde bahsedilen konuya, düşüncenin ne şekilde ve ne sırayla aktarıldığına ve okuyucunun o konuda bilgisinin olup olmamasına bağlı olarak anlaşılabilirlik değişmektedir (Ateşman, 1997, s.71). Ateşal (2013, s.49) ise anlaşılabilirliği şöyle tanımlamaktadır:

Anlaşılabilirlik: rastgele bir okuyucunun bir metni basılı ortamlarda veya elektronik ortamlarda (dijital ekran) okuması ya da o metni dinlemesi/izlemesi neticesinde metnin; genel hatlarını, ana düşüncesini ve yardımcı düşüncelerini, metin yoluyla aktarılmaya çalışılan iletiyi, metindeki anlamsal, mantıksal ve yapısal ilişkileri ne seviyede analiz edebildiğini tespit etmeye yardımcı bir kavramdır. Bir metnin anlaşılabilir olmasında, okuyucunun düzeyiyle uyumlu olması, anlamı bilinmeyen sözcükleri barındırmaması ve daha çok kısa cümleler içermesi önemlidir (Çetinkaya, 2010, s.59). İyi bir metin (yazı) bilinenden bilinmeyene doğru ve karmaşa oluşturmayacak biçimde açık ve net olmalıdır. Metinde kullanılacak sözcükler, genellikle anlamı bilinen sözcüklerden tercih edilmelidir. Aynı anlama gelen sözcükler kullanılmamalı ya da mümkün olduğu ölçüde az, kısa ve anlamı açık sözcükler kullanılmalıdır (Temur, 2020, s.26).

1.3. Okunabilirlik Formülleri

Okunabilirlik formülleri metinlerin birbirleri aralarında zorluk seviyelerindeki farklılıkları kestirmek amacıyla nicel bir kıstas olarak uygulanmaktadır. Bu formüller matematiksel formüller, bilhassa sınıf veya yaş gruplarında kitapların öğrencilere uygunluğunun karar verilmesi amacıyla planlanmıştır (Ateşal, 2013, s.45). Bu formüller metnin gözle görülen dilsel özelliklerinden faydalanarak metinleri okuma zorluğuna veya kolaylığına göre kademeli şekilde gruplandırmayı hedefleyen tahmin araçlarıdır (Çetinkaya, 2010, s.8). Klasik okunabilirlik formüllerinde cümle yapısının, okunma zorluğunu tespit eden bir parametre şeklinde değerlendirildiği görülmektedir (İskender, 2013, s.3). Ancak metinlerin yalnızca bu formüller kullanılarak nicel özelliklerinin değerlendirilmesinin eksik olduğu hatta bunun yanlış bir tutum olması sebebiyle metinlerin anlamsal özelliklerinin de dikkate alınarak değerlendirilmesi gerektiği kanıtlanmıştır (Çetinkaya, 2010, s.72). Okunabilirlik puanları yaklaşık değerlerdir. Nitel yargılar değiller. Formüller bir metnin gramer, yazım, ses veya diğer niteliksel yönlerini hesaba katmaz. Dilbilgisi sorunları ile dolu bir metin, mükemmel dilbilgisine sahip bir metinle aynı okunabilirlik puanını alabilir (URL1).

Bütün dillerin sözcük ve tümce yapıları kendine özgü özelliklere sahiptir. Bir dil için tasarlanan okunabilirlik formülü diğer dillerde hiç değiştirilmeden kullanıldığı zaman elde edilen verilerin güvenilirliği bakımından belirsiz durumlar ortaya çıkacaktır (Zorbaz, 2007, s.91). 1980'lerde güçlü teoriler ve istatistiksel geçerliliklerle kanıtlanmış 1000'in üzerinde okunabilirlik formülleri ile ilgili çalışma ve 200 tane okunabilirlik formülü vardır (DuBay, 2004, s.2). Okunabilirlikle ilgili Türkiye'de yapılmış ilk çalışma, Ateşman'ın (1997) Flesch'in okunabilirlik formülünü Türkçe'ye uyarladığı çalışmasıdır. Ateşman'ın çalışması, Türkçe diline uygun okunabilirlik formülünün geliştirilmiş olması ve okunabilirliğin güvenilir

şekilde ölçülmesine imkan tanınması bakımından önemlidir (Zorbaz, 2007, s.91). Şimdiye dek yapılan araştırmalarda okunabilirlik ölçülürken genellikle hece sayısı (ortalamaları), sözcük sayısı (ortalamaları), cümle sayıları (ortalamaları) şeklinde üç çeşit parametre kullanılmıştır. Bu parametreler içinde araştırmacılarca pek çok orantısal değerler ortaya konmuştur (Temur, 2002, s.26).

1.3.1. Ateşman Tarafından Geliştirilen Formül

Ateşman, Türkçe için, sözcük ve cümle uzunluğunu temelde tuttuğu ve metin içinden alınan yüz sözcüklük bir kısımda uygulanabilen aşağıdaki okunabilirlik formülünü ve sınıflandırmasını geliştirmiştir (Zorbaz, 2007, s.91).

$$OS = 198,825 - 40,175 \times x_1 - 2,610 \times x_2$$

x_1 = Hece olarak ortalama kelime uzunluğu

x_2 = Kelime olarak ortalama cümle uzunluğu

OS= Okunabilirlik sayısı

Tablo 1. Okunabilirlik Düzeyleri

	Okunabilirlik Sayısı
Çok kolay	90-100
Kolay	70-89
Orta güçlükte	50-69
Zor	30-49
Çok zor	1-29

(Ateşman, 1997, s.74)

Okunabilirlik sayılarına göre bir metnin okunabilirlik düzeyi belirlenir. Örneğin okunabilirlik sayısı 90-100 arasında olan metinler çok kolay, 1-29 arasında olan metinler ise çok zor olarak değerlendirilir.

1.3.2. Gunnig Fog İndex Formülü

Gunnig formülü, yalnızca sözcük ve cümle uzunluğunu temel alarak metnin hangi yaş düzeyine hitap ettiğini, bundan yola çıkarak da zorluk derecesini belirlemektedir (İskender, 2013, s.19).

Gunning'in formülünde iki önemli unsur vardır. Bunlar, üç ve daha fazla heceli kelimeler ve cümlelerde kullanılan ortalama kelime sayısıdır. Metinden alınan 100 kelimelik bölümde bulunan üç ve daha fazla heceli kelimeler sayılır ve geriye kalan kelime sayısına bölünerek ortalama kelime sayısı bulunur. Üç heceli kelime yüzdesi ve ortalama kelime sayısı toplanarak fog index (0.4) ile çarpılır. Eğer sonuç 8-10 arasında ise kolay, 11'den yukarı ise zor bir metin olduğunu gösterir (Güneş, 2009'dan akt. Hızarcı, 2000, s.340).

$$\text{Üç heceli kelime oranı} = \frac{\text{Üç ve daha fazla heceli kelime sayısı}}{\text{Geriye kalan kelime sayısı}} \times \text{Kelime sayısı}$$

$$\text{Kelime ortalaması} = \frac{\text{Hece Sayısı}}{\text{Cümle sayısı}}$$

Üç heceli kelime oranı + kelime ortalaması x 0,4 = Fog Index (Zorluk Göstergesi) (Teke, 2016, s.22)

1.3.3. Flesch Okuma Kolaylığı

Flesch tarafından 1948 yılında yayınlanan FRES okuma kolaylığı formülü, geliştirilen okunabilirlik formülleri içinde ilk ciddi olanıdır (Bezirci ve Yılmaz, 2010, s.51).

$$\text{Kelimelerin Uzunluğu} = \frac{\text{Hece Sayısı}}{\text{Kelime Sayısı}}$$

$$\text{Cümlelerin Uzunluğu} = \frac{\text{Kelime Sayısı}}{\text{Cümle Sayısı}}$$

Okuma Kolaylığı Puanı = 206.835 – (1.015 x ortalama cümle uzunluğu) – (84.6 x kelime başına düşen ortalama hece sayısı) (İskender, 2013, s.18).

Tablo 2. Flesch Okunabilirlik Değerleri

FRES	Metnin Okunabilirliği
0-30	Çok Zor
30-40	Zor
50-60	Biraz Zor
60-70	Normal
70-80	Biraz Kolay
80-90	Kolay
90-100	Çok Kolay

(Bezirci ve Yılmaz, 2010, s.52)

1.3.4. Flesch-Kincaid Formülü

Flesch-Kincaid formülü, bilimsel metinlerin okunabilirlik düzeyini ölçmek için tasarlanmıştır (Çetinkaya, 2010, s.46).

- Ortalama cümle uzunluğu (L) = Kelime sayısı / Cümle sayısı hesaplanır.
- Her kelimedeki ortalama cümle sayısı (N) = Hece sayısı / Kelime sayısı hesaplanır.

$$\text{Derece} = (L \times 0.39) + (N \times 11.8) - 15.59$$

$$\text{Okuma yaşı} = (L \times 0.39) + (N \times 11.8) - 10.59 \text{ (Solmaz, 2009, s.29-30).}$$

Bir metinden seçilen 100 sözcüklük bir kısımda, sözcüklerin ve tümcelerin uzunluğu tespit edilir. Sözcük başına düşen hece sayısı 1'e yaklaştığında metin kolay; sözcük başına düşen hece sayısı 10'a yükseldiğinde ise metin zor olarak kabul edilir (Temur, 2003, s.176).

Tablo 3. Flesch Formülüne Göre Okunabilirlik Düzeyleri

Metnin Düzeyi	Ortalama Cümle Uzunluğu	Ortalama hece Sayısı (100 Sözcükte)	Metnin Düzeyi Sayısal Olarak	Tahmini Öğrenci Seviyesi
Çok kolay	8 ve daha az	123 ve daha az	90-100	5. sınıf
Kolay	11	131	80-90	6. sınıf
Oldukça Kolay	14	139	70-80	7. sınıf
Standart	17	147	60-70	8-9. sınıf
Oldukça zor	21	155	50-60	10-11. sınıf
Zor	25	167	30-50	13-16. sınıf
Çok zor	29 ve daha çok	192 ve daha çok	0-30	Üniversite-yetişkinler

(Erdem, 2011, s.32)

1.3.5. Dale-Chall Formülü

Dale-Chall formülü Flesch'in formülündeki hataları düzeltmek amacıyla geliştirilmiştir. Bununla birlikte geçerlilik bakımından diğer formülleri geçmiştir. Formül iki değişken üzerine kurulmuştur; ortalama cümle uzunluğu ve zor sözcüklerin yüzdesi.

Formülü uygulamak için:

1. Metin boyunca 100 kelimelik örnekler seçin (kitaplar için her onuncu sayfa önerilir).
2. Kelimelerdeki ortalama cümle uzunluğunu bulun
3. 3.000 kelimelik Dale listesinin dışındaki kelimelerin yüzdesini hesaplayın.
4. Bu denklemi hesaplayın (DuBay, 2004, s.23):

$$\text{Ortalama Cümle Uzunluğu} = \frac{\text{Kelime Sayısı}}{\text{Cümle Sayısı}}$$

$$\text{Zor Kelimelerin Yüzdesi} = \frac{\text{Zor Kelime Sayısı}}{\text{Geriye Kalan Kelime Sayısı}} \times 100$$

Dale-Chall Okuma Puanı= (0.1579 x Zor kelimelerin yüzdesi) + (0.0496 x ortalama cümle uzunluğu) + 3.6365 (İskender, 2013, s.19).

Tablo 4. Dale-Chall Formülüne göre Okunabilirlik Düzeyleri

Formül Sonucu	Okunabilirlik Düzeyi (YAŞ)
4,9 ve aşağı	4 ve aşağı
5,0-5,9	5-6
6,0-6,9	7-8
7,0-7,9	9-10
8,0-8,9	11-12
9,0-9,9	13-15
10,0 ve yukarı	+16

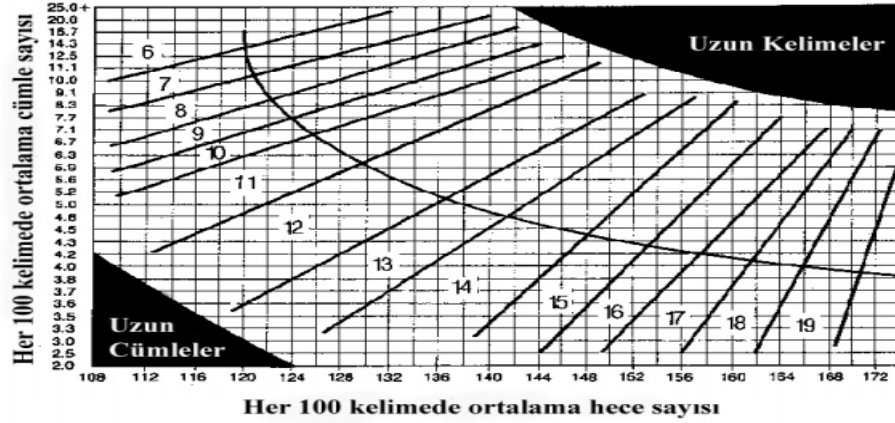
Tablo 4'te yer alan okuma eğitim düzeyleri (DuBay 2004, s.23) okuyucunun eğitim seviyesine değil okuyucunun okuma düzeyi hakkında çıkarımda bulunur (Teke, 2016, s.19).

1.3.6. Fry Okunabilirlik Grafiği

Fry, grafiğe bağlı bir okunabilirlik testi geliştirmiştir. Bu grafik lise seviyesi için okunabilirliği açıklama amacına hizmet etmektedir. Bunun yanında bu formülün ortaokul ile ilkokula da hizmet edebileceği diğer okunabilirlik formülleriyle tasdiklenmiştir (Erarslan, 2008, s.21). İskender (2013, s.20) grafiğin uygulanmasını şu şekilde aşamalandırmıştır:

- Metin içinden üç adet 100 sözcüklük bölümler alınır.
- 100 sözcüklük bölümlerdeki ortalama cümle sayısı bulunur. (y koordinat düzlemi)
- 100 sözcüklük bölümlerdeki ortalama hece sayısı bulunur (x koordinat düzlemi). Özel isimler, sayılar ve kısaltmalar sözcük olarak sayılır. Her simge bir hece sayılır. Örneğin 1945, bir sözcük ve 4 hece; IRA, bir sözcük ve 3 hece sayılır.

Ortalama cümle uzunluğu ve hece sayısı grafiğe yerleştirilir. İki çizginin kesiştiği yer işaretlenir. Noktanın işaretlendiği alan içeriğin yaklaşık okuma yaşını göstermektedir.

Grafik 1. Fry Okunabilirlik Grafiği

Grafikte bulunan yay normal bir metni gösterir. Yayın altında bulunan noktalar ise normal bir cümle uzunluğundan daha uzun olan cümleleri belirtir. Yayın üzerindeki noktalar daha zor sözcükler barındıran parçaları gösterir (Hızarcı, 2009, s.55).

Yani, 100 sözcüklü bir metinde ortalama hece sayısı 160, ortalama cümle sayısı ise 6.7 olsun. Buna göre metin Fry okunabilirlik grafiğine göre 15 yaşa uygun bir metindir (Temur, 2003, s.177).

1.3.7. SMOG Okunabilirlik Formülü

Formülün uygulanma aşamasında öncelikle metinden arka arkaya 30 cümle barındıran bir kesit seçilir. Daha sonra, 3 ve daha fazla heceli sözcük sayısı belirlenir ve bu sayılar aşağıda yer alan denklemdeki yerlerine konularak okunabilirlik sınıflandırması yapılır (Çetinkaya, 2010, s.51). Smog Sınıflandırması= $3 + \sqrt{\text{çok heceli sözcük sayısı}}$ (Ulu Kalın ve Koçoğlu, 2017, s.2206) .

Tablo 5. Smog Okunabilirlik Düzeyleri

Toplam Çok Heceli Sözcük Sayısı	Yaklaşık Eğitim Düzeyi (+1.5 Düzey)
1-6	5
7-12	6
13-20	7
21-30	8
31-42	9
43-56	10
57-72	11
73-90	12
91-110	13
111-132	14
133-156	15
157-182	16
183-210	17
211-240	18

(DuBay, 2010'dan aktaran Çetinkaya, 2007, s.87)

1.4. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı ilköğretim 1-4. Sınıflarda okutulan MEB onaylı Türkçe ders kitaplarının okunabilirliğinin incelenmesidir.

1.5. Araştırmanın Önemi

Okunabilirlik çalışmalarının sınıf seviyelerinde anlamlandırılabilmesi ve bu çalışmalardan etkin bir biçimde istifade edilebilmesi için sınıf seviyelerine uygun okunabilirlik düzeylerinin tespit edilmesi gereklidir (Kurnaz ve Erdem, 2012). İlkokul 1-4. Sınıflar Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin okunabilirlik düzeylerini belirlemeye yönelik yapılan bu çalışma Türkçe ders kitaplarının okunabilirliğini ortaya koyarak öğretimin ne kadar etkin biçimde gerçekleşeceğine dair fikir vermesi bakımından önem arz etmektedir. Aynı zamanda farklı yayınlara ait Türkçe ders kitaplarının arasındaki okunabilirlik farklılıklarını ortaya koyması bakımından da önemlidir. Farklı yayınlar ile eğitim gören öğrenciler kitaplardan verim alma konusunda fırsat eşitliğine sahip mi sorusunu da aydınlatmaktadır. Artan sınıf seviyesiyle beraber okunabilirliğin de güçleşmesi gerekirken, öğrencinin gelişim düzeyine göre metinler seçilmelidir. Sınıf seviyeleri arasındaki okunabilirlik farklılıklarını ortaya koyan bu çalışma kitapların öğrenci düzeylerine uygunluğunu da ortaya koymaktadır.

1.6. İlgili Araştırmalar

Zorbaz (2007) "Türkçe Ders Kitaplarındaki Masalların Kelime – Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Düzeyleri Üzerine Bir Değerlendirme" adlı makalesinde ilköğretim düzeyindeki Türkçe ders kitaplarından 46 tanesini seçerek bu kitaplardaki masalları okunabilirlik yönünden incelemiştir. 1. kademe Türkçe ders kitaplarındaki masalların okunabilirliğinin sınıf düzeyi arttıkça önce düşüp sonra yükseldiğini, 2. kademe Türkçe ders kitaplarındaki masalların okunabilirliğinin ise yalnızca küçük farklara sahip olduğunu belirtmiştir.

Kurnaz ve Erdem (2012) "Dil ve Anlatım Ders Kitaplarındaki Metinlerin Kelime-Cümle Uzunlukları ve Okunabilirlik Düzeyleri" adlı makalelerinde MEB Yayınlarının 9-10-11-12. sınıf Dil ve Anlatım ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirliğini hesaplamışlardır. Çalışmada Flesch'in okunabilirlik formülü ve Ateşman tarafından geliştirilen okunabilirlik formülü kullanılmıştır. Artan sınıf seviyelerinde okunabilirlik düzeyleri bakımından anlamlı bir farklılık bulunmadığını belirtmişlerdir. Baş ve İnan Yıldız (2015) "2. Sınıf Türkçe Ders Kitabındaki Metinlerin Okunabilirlik Açısından İncelenmesi" adlı makalelerinde Doku Yayınlarına ait 2. sınıf Türkçe ders kitabındaki bilgilendirici ve öyküleyici metinlerin okunabilirliğini Ateşman tarafından geliştirilen formüle göre belirlemişlerdir. Sonuçlara göre öyküleyici metinlerin bilgilendirici metinlere göre daha yüksek okunabilirliğe sahip olduğu görülmüştür. Özçetin ve Karakuş (2020) "5. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Yönünden İncelenmesi" adlı makalelerinde MEB tarafından hazırlanan 5. sınıf Türkçe ders kitabını 3 farklı okunabilirlik formülüne göre değerlendirmişler ve kitaptan seçtikleri 26 metnin okunabilirliğini 5. sınıf düzeyinin üstünde bulmuşlardır. Çıplak ve Balcı (2022) "Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin Okunabilirlik Özelliğinin İncelenmesi" adlı makalelerinde 8 adet ortaokul Türkçe ders kitabını okunabilirlikleri bakımından incelemişlerdir. Okunabilirlik hesaplanırken Ateşman tarafından geliştirilen okunabilirlik formülü ve Çetinkaya okunabilirlik formülü kullanılmıştır. Sonuçlara göre artan sınıf seviyelerinde okunabilirlik düzeyleri bakımından belirgin bir fark bulunmadığını belirtmişlerdir.

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeline, veri toplama araçlarına, veri toplama sürecine ve verilerin analizine yer verilmiştir

2.1. Araştırma Modeli

İlkokul Türkçe ders kitaplarının okunabilirliğini belirlemeye yönelik yapılan bu çalışmada tekil tarama modeli kullanılmıştır. Tekil tarama modeli sadece bir değişkenin incelendiği ya da değişkenlerin tek tek incelendiği modeldir (Büyüköztürk ve diğ. , 2013, s.178).

2.2. Veri Toplama Aracı

Bu çalışmada veri toplamak için ilkököl düzeyindeki MEB onaylı 12 Türkçe ders kitabı incelenmiştir.

Ders kitaplarındaki metinler Ateşman tarafından geliştirilen okunabilirlik formülü ile değerlendirilmiştir.

2.3. Veri Toplama Süreci

Araştırma için öncelikle 1-4. Sınıfa ait MEB onaylı 12 Türkçe ders kitabına erişilmiştir. Bu kitaplardaki dinleme metinleri ve şiirler dışındaki metinlerin, Ateşman tarafından geliştirilen formül ile okunabilirliği hesaplanmıştır. Hesaplanan tüm metinlerin okunabilirliği kitap adı başlığı altında listelenmiştir.

2.4. Verilerin Analizi

1- Verilerin analizi için öncelikle aşağıdaki formül uygulanarak metinlerin okunabilirliği tek tek listelenmiştir.

x1 = Hece olarak ortalama kelime uzunluğu

x2 = Kelime olarak ortalama cümle uzunluğu

$$\text{Kelimelerin Uzunluğu} = \frac{\text{Hece Sayısı}}{\text{Kelime Sayısı}} = x1$$

$$\text{Cümlelerin Uzunluğu} = \frac{\text{Kelime Sayısı}}{\text{Cümle Sayısı}} = x2$$

x1 ve x2 hesaplandıktan sonra aşağıdaki formülde yerine yazılarak okunabilirlik sayısı elde edilir.

$$198,825 - 40,175 x1 - 2,610 x2$$

Her metnin okunabilirliği hesaplandıktan sonra her kitap kendi içinde değerlendirilmiştir. Bir kitaptaki okunabilirliği hesaplanan tüm metinlerin okunabilirlik puanlarının aritmetik ortalaması alınarak bu kitabın okunabilirliği ortaya konmuştur.

BULGULAR

Bu bölümde 1-4. sınıf Türkçe ders kitaplarının okunabilirlik puanı ve düzeylerine, bu kitaplarda bulunan okunabilirliği en yüksek ve en düşük olan metinlerin okunabilirlik puanlarına ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Aşağıdaki tabloda 1. sınıf Türkçe ders kitaplarına ait okunabilirlik puanları ve düzeyleri gösterilmiştir.

Tablo 6. 1. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Okunabilirlik Düzeyi

1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	Okunabilirlik Puanı	Düzy
Özel 1/A	76.87	Kolay
Özel 1/B	80.17	Kolay
Devlet 1	80.46	Kolay

1. sınıf Türkçe ders kitaplarında Özel 1/A yayınlarının okunabilirliği 76.87, Özel 1/B yayınlarının 80.17, Devlet 1 yayınlarının ise 80.46 olarak bulunmuştur. Okunabilirliği en düşük olan yayın Özel 1/A yayınlarıdır. Okunabilirliği en yüksek olan yayın ise Devlet 1 yayınlarıdır. Bununla birlikte Özel 1/B yayınları ile Devlet 1 yayınları arasında okunabilirlik puanı açısından kale alınır bir fark yoktur. Özel 1/A yayınlarının okunabilirlik puanı ise diğer iki kitabın okunabilirlik puanına yaklaşıktır. Üç kitabın da okunabilirlik puanı incelendiğinde aralarında büyük bir farklılık olmadığı görülmektedir. Üç kitabın okunabilirlik düzeyi de kolay düzeydedir.

Aşağıdaki tabloda 2. sınıf Türkçe ders kitaplarına ait okunabilirlik puanları ve düzeyleri gösterilmiştir.

Tablo 7. 2. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Okunabilirlik Düzeyi

2. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	Okunabilirlik Puanı	Düzyey
Özel 2/A	77.15	Kolay
Özel 2/C	76.72	Kolay

2. sınıf Türkçe ders kitaplarında Özel 2/A yayınlarının okunabilirliği 77.15 ve Özel 2/C yayınlarının ise 76.72'dir. Özel 2/A yayınlarının okunabilirliği daha yüksek, Özel 2/C yayınlarının okunabilirliği daha düşüktür. Ancak her iki kitabın okunabilirliği arasındaki fark çok azdır. Her iki kitap da neredeyse aynı düzeyde okunabilirliğe sahiptir. İki kitabın da okunabilirliği kolay düzeydedir.

Aşağıdaki tabloda 3. sınıf Türkçe ders kitaplarına ait okunabilirlik puanları ve düzeyleri gösterilmiştir.

Tablo 8. 3. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Okunabilirlik Düzeyi

3. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	Okunabilirlik Puanı	Düzyey
Özel 3/D	73.9	Kolay
Devlet 3	70.79	Kolay
Özel 3/E	71.46	Kolay
Özel 3/F	73.61	Kolay

3. sınıf Türkçe ders kitaplarında Özel 3/D yayınlarının okunabilirliği 73.9, Devlet 3 yayınlarının 70.79, Özel 3/E yayınlarının 71.46 ve Özel 3/F yayınlarının okunabilirliği ise 73.61'dir. Okunabilirliği en yüksek olan yayın Özel 3/D yayınları, en düşük olan ise Devlet 3 yayınlarıdır. Okunabilirliği yüksekten düşüğe doğru sıraladığımızda Özel 3/D yayınları, Özel 3/F yayınları, Özel 3/E yayınları ve Devlet 3 yayınları şeklinde sıralayabiliriz. Dört kitapta da okunabilirlik açısından büyük farklılık gözükmemektedir. Bununla birlikte Özel 3/D yayınları ve Özel 3/E yayınlarının okunabilirlik puanı aynı denebilecek kadar yakındır. Dört kitabın da okunabilirliği kolay düzeydedir.

Aşağıdaki tabloda 4. sınıf Türkçe ders kitaplarına ait okunabilirlik puanları ve düzeyleri gösterilmiştir.

Tablo 9. 4. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarının Okunabilirlik Düzeyi

4. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	Okunabilirlik Puanı	Düzyey
Özel 4/G	72.81	Kolay
Özel 4/C	74.11	Kolay
Devlet 4	73.11	Kolay

4. sınıf Türkçe ders kitaplarında Özel 4/G yayınlarının okunabilirliği 72.81, Özel 4/C yayınlarının 74.11, Devlet 4 yayınlarının okunabilirliği ise 73.11'dir. Okunabilirliği en yüksek olan kitap Özel 4/C yayınlarıdır. Okunabilirliği en düşük olan kitap Özel 4/G yayınlarıdır. Üç kitabın okunabilirliği de yaklaşık değerlere sahiptir. Ve üç kitabın da okunabilirliği kolay düzeydedir.

Aşağıdaki tabloda 1. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan en kolay ve en zor metinlerin okunabilirlik puanları gösterilmiştir.

Tablo 10. 1. Sınıf Ders Kitaplarındaki Kolay ve Zor Metinlerin Okunabilirliği

1. Sınıf Türkçe Ders Kitabı	En kolay metnin okunabilirliği	En zor metnin okunabilirliği
Özel 1/A	87.5	62.1
Özel 1/B	88.8	72.8
Devlet 1	91.2	69.4

1. sınıf Türkçe ders kitaplarında Özel 1/A yayınlarındaki en kolay metnin okunabilirliği 87.5, Özel 1/B yayınlarının 88.8, Devlet 1 yayınlarının ise 91.2'dir. Özel 1/A ve Özel 1/B yayınlarının en kolay metni kolay düzeyde, Devlet 1 yayınlarının ise çok kolay düzeydedir. Buna göre her üç kitaptaki en kolay metin Devlet 1 yayınlarında bulunmaktadır. Özel 1/A ve Özel 1/B yayınlarında ise çok kolay düzeyde metin bulunmamaktadır. Özel 1/A yayınlarının en zor metninin okunabilirliği 62.1, Özel 1/B yayınlarının 72.8, Devlet 1 yayınlarının ise 69.4'tür. Özel 1/B En zor metin Özel 1/A yayınlarında bulunmaktadır. Üç kitaptaki en zor metinlerin okunabilirlik puanı arasında Özel 1/A yayınları ile diğer yayınlar arasında büyük farklılık bulunmaktadır.

Aşağıdaki tabloda 2. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan en kolay ve en zor metinlerin okunabilirlik puanları gösterilmiştir.

Tablo 11. 2. Sınıf Ders Kitaplarındaki Kolay ve Zor Metinlerin Okunabilirliği

2.Sınıf Türkçe Ders Kitabı	En kolay metnin okunabilirliği	En zor metnin okunabilirliği
Özel 2/A	93.6	63.7
Özel 2/C	94.9	60.4

2. sınıf Türkçe ders kitaplarında Özel 2/A yayınlarındaki en kolay metnin okunabilirliği 93.6, Özel 2/C yayınlarında ise 94.9'dur. Her iki metnin de düzeyi çok kolaydır. En kolay metin Özel 2/C yayınlarında bulunmaktadır. İki kitaptaki bulunan en kolay metinlerin okunabilirlik puanı birbirine çok yakındır. Özel 2/A yayınlarında bulunan en zor metnin okunabilirliği 63.7, Özel 2/C yayınlarındaki ise 60.4'tür. Her iki kitaptaki metin de orta güçlüktedir. En zor metin ise Özel 2/C yayınlarında bulunmaktadır. İki kitapta da en kolay ve en zor metinlerin okunabilirlik puanları birbirine çok yakındır.

Aşağıdaki tabloda 3. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan en kolay ve en zor metinlerin okunabilirlik puanları gösterilmiştir.

Tablo 12. 3. Sınıf Ders Kitaplarındaki Kolay ve Zor Metinlerin Okunabilirliği

3. Sınıf Ders Kitapları	En kolay metnin okunabilirliği	En zor metnin okunabilirliği
Özel 3/D	85.8	57.4
Devlet 3	87	40.9
Özel 3/E	88.7	53.4
Özel 3/F	84.5	57.1

3. sınıf Türkçe ders kitaplarında Özel 3/D yayınlarındaki en kolay metnin okunabilirliği 85.8, Devlet 3 yayınlarda 87, Özel 3/E yayınlarında 88.7, Özel 3/F yayınlarında ise 84.5'tir. Buna göre en kolay metin Özel 3/E yayınlarında bulunmaktadır. Her dört kitapta da bulunan en kolay metnin okunabilirliği kolay düzeydedir. Özel 3/D yayınlarında bulunan en zor metnin okunabilirliği 57.4, Devlet 3 yayınlarındaki 40.9, Özel 3/E yayınlarındaki 53.4, Özel 3/F yayınlarındaki ise 57.1'dir. Özel 3/D yayınları, Özel 3/E yayınları ve Özel 3/F yayınlarındaki en zor metin orta güçlüktedir. Devlet 3 yayınlarındakinin düzeyi ise zordur.

Dört kitap içinde en zor metin Devlet 3 yayınlarında bulunmaktadır. Bununla birlikte Devlet 3 yayınlarındaki bu metnin okunabilirliği diğer yayınlara göre oldukça düşüktür.

Aşağıdaki tabloda 4. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan en kolay ve en zor metinlerin okunabilirlik puanları gösterilmiştir.

Tablo 13. 4. Sınıf Ders Kitaplarındaki Kolay ve Zor Metinlerin Okunabilirliği

4. Sınıf Ders Kitapları	En kolay metnin okunabilirliği	En zor metnin okunabilirliği
Özel 4/G	88.8	48.3
Özel 4/C	96	55.1
Devlet 4	94.6	44.8

4. sınıf Türkçe ders kitaplarında Özel 4/G yayınlarındaki en kolay metnin okunabilirliği 88.8, Özel 4/C yayınlarındaki 96, Devlet 4 yayınlarındaki ise 94.6'dır. Özel 4/G yayınlarındaki en kolay metnin düzeyi kolay, Özel 4/C ve Devlet 4 yayınlarındaki ise çok kolaydır. Özel 4/G yayınlarındaki en kolay metnin okunabilirliği diğer iki kitaba göre daha düşüktür. En kolay metin Devlet 4 yayınlarında bulunmaktadır. Özel 4/G yayınlarındaki en zor metnin okunabilirliği 48.3, Özel 4/C yayınlarındaki 55.1, Devlet 4 yayınlarındaki ise 44.8'dir. Özel 4/G ve Devlet 4 yayınlarındaki en zor metnin düzeyi zor, Özel 4/C yayınlarındaki ise orta güçlüktedir. En zor metin Devlet 4 yayınlarında bulunmaktadır. Üç kitapta da en zor metinlerin okunabilirlik puanları birbirinden farklıdır.

TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Tosunoğlu ve Özlük (2011) 1. sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin okunabilirliğini hesapladıkları çalışmalarında tüm metinlerin okunabilirliklerin kolay düzeyde olduğunu bulmuşlardır. Yapılan bu çalışmada 1. sınıf Türkçe ders kitaplarının okunabilirlik ortalamalarına bakıldığında kitapların düzeyinin yine kolay olduğu görülmektedir. Sadece Cem yayınlarında çok kolay metnin bulunduğu tespit edilmiştir. Demir ve Çeçen (2013) 1-5. Sınıf Türkçe ders kitaplarının okunabilirliğini inceledikleri çalışmalarında 1. Sınıf Türkçe ders kitabının ortalama okunabilirliğinin kolay düzeyde olduğunu ve seçilen metinlerde çok kolay düzeyde metinlerin olduğunu da ortaya koymuşlardır. Ancak yapılan bu çalışmada 1.sınıf Türkçe ders kitaplarında tek yayın dışında çok kolay metinlere rastlanmamıştır. İnceledikleri 2. sınıf Türkçe ders kitabının ortalama okunabilirlik düzeyi ise yine bu çalışmadaki gibi kolay olarak bulunmuştur. Ancak Demir ve Çeçen'in çalışmasında seçtikleri metinlerde çok kolay düzeyde metin bulunmamaktadır. Bununla birlikte bu çalışmada her iki kitapta da çok kolay düzeyde metinlere rastlanmıştır. 3. Sınıf kitapları da yine iki çalışmada da ortalama olarak kolay düzeyde bulunmuştur. Demir ve Çeçen yaptıkları çalışmada 4. Sınıf Türkçe ders kitabının okunabilirliğini orta güçlükte olarak bulmuşlardır. Bu çalışmada ise tüm yayınlar kolay düzeyde olarak hesaplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre aynı sınıf düzeylerine göre hazırlanan Türkçe ders kitaplarının okunabilirlik açısından birbirinden büyük farklılıklara sahip olmadıkları görülmüştür. Kitapların geneline bakıldığında sınıf seviyesi düştükçe okunabilirliğin de arttığı tespit edilmiştir. Ancak bu tutarlılık aynı yayına ait farklı sınıf seviyelerindeki kitaplarda geçerli değildir. Örneğin Özel 1/A yayınlarının okunabilirliği 76.87 iken, Özel 2/A'nın okunabilirliği 77.15'tir. Aynı şekilde Devlet 3 yayınlarının okunabilirliği 70.79 iken, Devlet 4'ün 73.11'dir. Bu durumda daha büyük sınıf seviyesine ait kitapların okunabilirliği daha küçük sınıf seviyesine ait kitaplardan daha kolay olarak gözükmektedir. Okunabilirlik puanları arasında

büyük farklılık olmasa da bu tutarsızlık yine de kitaplar hazırlanırken okunabilirliğe dikkat edilmediğini göstermektedir. Devlet 3 ve Devlet 4'e bakıldığında diğer yayınlara göre en zor metinleri barındırdığı da görülmektedir. Diğer yandan bu metinlerin okunabilirlik düzeyleri diğer kitaplarda bulunan en zor metinlerle mümkün ölçüde benzer olamayacak kadar düşüktür. Tüm 3. Sınıf kitaplarına bakıldığında çok kolay düzeyde metne rastlanmamasına karşın 4. sınıf kitaplarının 3'te 2'sinde çok kolay düzeyde metinler yer almaktadır. 3. ve 4. sınıf kitaplarının, Devlet yayınları hariç, farklı yayınlardan oluşması bu durumu etkileyebilecek bir unsurdur. Bununla birlikte ders kitabı hazırlama, onaylama ve dağıtma konusunda sorumluluğu olan tüm paydaşların okunabilirlik kavramına ve dengeli bir metin düzeyi dağılımı yapmaya yeterince dikkat etmedikleri ve de aynı sınıf düzeyindeki kitapların hazırlığında tutarlılık ve iş birliği eksiliği akıllara gelmektedir.

ÖNERİLER

- Okumanın yeni öğrenildiği 1. sınıf seviyesinde akıcı okuma ve anlamlı okumanın gelişebilmesi için 1. sınıf Türkçe ders kitaplarında okunabilirliği yüksek olan metinlere daha fazla yer verilmelidir.
- Farklı yayınlara ait kitapların okunabilirlik özelliklerini birbirine yaklaştırarak her öğrencinin aynı şartlarda okuma gelişimini desteklemek için tüm yayınlara ortak bir komisyon tarafından okunabilirlik ve düzeye uygunluk açısından incelenmelidir.
- Bir kitapta her düzeyden metinlerin bulunması gereklidir. Bu yüzden ders kitaplarına alınacak metinler her düzeyden dengeli bir şekilde dağılım göstermesine dikkat edilmelidir.
- Öğrencilerin aşamalı bir şekilde gelişimlerini sağlayabilmek adına çeşitli zorluk seviyelerinde metinlere ihtiyaçları vardır. Bunun için artan sınıf seviyesinde metinlerin de zorluğunun artmasına dikkat edilmelidir.

KAYNAKÇA

- Ateşal, Z. (2013). *Didaktik metinlerin anlaşılabilirlik düzeyi (9.sınıf örneği)*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.
- Ateşman, E. (1997), Türkçede okunabilirliğin ölçülmesi, *Dil Dergisi*, (58), 71-74.
- Baş, B. ve İnan Yıldız, F. (2015). 2. Sınıf Türkçe ders kitabındaki metinlerin okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1). 52-61.
- Bezirci, B. ve Yılmaz, A.E. (2010). Metinlerin okunabilirliğin ölçülmesi üzerine bir yazılım kütüphanesi ve Türkçe için yeni bir okunabilirlik ölçütü. *DEÜ Fen Bilimleri Dergisi*, 12(3), 49-62.
- Büyüköztürk Ş. ve diğ. (2013). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (15.bs.). Ankara: Pegem Yayınları.
- Çeçen, M. A. ve Aydemir, F. (2011). Okul öncesi hikâye kitaplarının okunabilirlik açısından incelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(16), 185-194.
- Çetinkaya, G. (2010). *Türkçe metinlerin okunabilirlik düzeylerinin tanımlanması ve sınıflandırılması*, Yayımlanmamış doktora tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Çıplak, G. ve Balcı, A. (2022). Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik özelliğinin incelenmesi. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (30), 170-187.

- Çoban, A. (2014). Okunabilirlik kavramına yönelik bir derleme çalışması. *Dil ve Edebiyat Eğitimi Dergisi*, (9). 96-111.
- DuBay, W. H. (2004). *The Principles of Readability*. U.S: Impact Information.
- Demir, M. ve Çeçen, M.A. (2013). İlköğretim 1-v. sınıflar Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, (197), 80-94.
- Erarslan, F. (2008). *Eğitsel içerikli web sitelerinin okunabilirlik açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Erdem, C. (2011). *Dil ve anlatım ders kitaplarındaki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme*. Yayınlanmamış doktora tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Fry, E. (2002). Readability versus Leveling: Both Of These Procedures Can Help Teachers Select Books For
- Güneş, F. (2000). "Çocuk Kitaplarının Okunabilirlik Ölçütleri Açısından İncelenmesi", I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu 20-21 Ocak 2000 Ankara, Ankara Üniversitesi TÖMER Dil Öğretim Merkezi Yayınları, Ankara
- İskender, E. (2013). *Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin kelime ve cümle yapılarıyla okunabilirlik düzeyleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Karadeniz Teknik Üniversitesi, Trabzon.
- Kayabaşı, B., Yılmaz, M., & Doyumğaç, İ. (2016). Mustafa Ruhi Şirin hikâyelerinin okunabilirlik açısından incelenmesi. *Adıyaman Üniversitesi Eğitim Bilimleri Dergisi*. 6(2), 323-343.
- Kurnaz, C. ve Erdem, C. (2012). Dil ve anlatım ders kitaplarındaki metinlerin kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri. *Türkçe Eğitimi ve Öğretimi Araştırmaları Dergisi*. (4),
- Özçetin, K. ve Karakuş, N. (2020). 5. sınıf Türkçe ders kitaplarındaki metinlerin okunabilirlik yönünden incelenmesi. *Türkiye Eğitim Dergisi*, 5(1), 175-190.
- Solmaz, E. (2009). *İlköğretim 4. Ve 5. Sınıf düzeyindeki Türkçe metinlerde cümle uzunluğu, kelime uzunluğu ve kelime hazinesinin okunabilirlik üzerine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Tekbıyık, A. (2006). Lise fizik I ders kitabının okunabilirliği ve hedef yaş düzeyine uygunluğu. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 14(2), 441-446.
- Temur, T. (2002). *İlköğretim 5. sınıf Türkçe ders kitaplarında bulunan metinler ile öğrenci kompozisyonlarının okunabilirlik düzeyleri açısından karşılaştırılması*. Yayınlanmamış Yüksek lisans tezi. Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Temur, T. (2003). Okunabilirlik (Readability) kavramı. *Türklük Bilimi Araştırmaları Türkçenin Öğretimi Özel Sayısı*, 13, 69-180.
- Teke, S. (2016). *Çocuk edebiyatı yazarı Hasan Kallımcı'nın öykülerinin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi, Sakarya.

- Tosunoğlu, M. ve Özlük, Y.Ö. (2011). Okunabilirlik ve ilköğretim 1. Sınıf Türkçe ders kitabındaki düz yazı metinlerinin okunabilirlik açısından değerlendirilmesi. *Milli Eğitim*, (189), 219-230.
- Ulu Kalın, Ö ve Koçoğlu, E. (2017). 6. Sınıf sosyal bilgiler ders kitaplarının farklı okunabilirlik formüllerine göre incelenmesi. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17 (4), 2202-2220.
- Yılmaz, M. ve Topaktaş, E. (2014). Tipografik özellikler açısından bilimsel dergi makalelerinin okunaklılık düzeyleri ile ilgili akademisyenlerin görüşleri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(48), 216-234.
- Zorbaz, K. Z. (2007). Türkçe ders kitaplarındaki masalların kelime-cümle uzunlukları ve okunabilirlik düzeyleri üzerine bir değerlendirme, *Eğitimde Kuram ve Uygulama*, 3(1), 87-101.
- URL1, <https://devstephen.medium.com/what-is-readability-and-why-does-it-matter-7773d018e4b9> adresinden 26.04.2021 tarihinde erişilmiştir